

УДК 338.49504:656

Демчук Н.І.

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів та банківської справи
Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету*

Крючко Л.С.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів та банківської справи
Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету*

Ткаченко Г.А.

*аспірант кафедри менеджменту і права
Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету*

СУТНІСТЬ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ДЕРЖАВИ В КОНТЕКСТІ РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена актуальним питанням сутності соціальної інфраструктури держави в контексті регулювання транспортної галузі України. Проаналізовано різні позиції науковців стосовно сутності поняття «соціальна інфраструктура». Розглянуто основні види факторів, що мають вплив на соціальну інфраструктуру держави. Досліджено сутність та особливості транспортної галузі України. Розглянуто основні положення та перспективи напрямки Транспортної стратегії України на період до 2020 року.

Ключові слова: держава, транспортна галузь, соціальна інфраструктура, розвиток, регулювання.

АННОТАЦИЯ

Статья посвящена актуальным вопросам сущности социальной инфраструктуры государства в контексте регулирования транспортной отрасли Украины. Проанализированы различные позиции ученых касательно сущности понятия «социальная инфраструктура». Рассмотрены основные виды факторов, влияющих на социальную инфраструктуру государства. Исследованы сущность и особенности транспортной отрасли Украины. Рассмотрены основные положения и перспективные направления Транспортной стратегии Украины на период до 2020 года.

Ключевые слова: государство, транспортная отрасль, социальная инфраструктура, развитие, регулирование.

ANNOTATION

The article is devoted to the actual issues of the essence of the social infrastructure of the state in the context of regulation of the transport industry in Ukraine. Different views of scientists concerning the essence of the concept of "social infrastructure" are analyzed. The main types of factors influencing the social infrastructure of the state are considered. The essence and peculiarities of the transport industry of Ukraine are investigated. The article considers the main provisions and perspective directions of the Transport Strategy of Ukraine for the period until 2020.

Key words: state, transport industry, social infrastructure, development, regulation.

Постановка проблеми. В умовах кризового стану економіки держави актуальною стає важлива політика в галузі соціально-економічних відносин. Підвищується увага до інфраструктурних перетворень, основою яких є розвиток соціальної інфраструктури, адже від її ефективного розвитку залежить рівень задоволення потреб населення. Покращення рівня життя населення можливе лише за умови розвинутої соціальної інфраструктури. Якісне задоволення потреб населення виступає головною метою розвитку соціальної інфраструктури держави. Транспорт виступає ключовою інфраструктурною галуззю, котра покликана забезпечити невиробничі та ви-

робничі потреби держави та населення в послугах перевезення. Транспортна система виступає однією з ключових галузей економіки, адже її сталий розвиток здатен забезпечити глобальні аспекти цілісності країни та національної безпеки. Отже, враховуючи вищевикладене, зауважимо, що забезпечення розвитку соціальної інфраструктури держави в контексті регулювання транспортної галузі України є надзвичайно актуальним, а також потребує подальших наукових досліджень та обґрунтувань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питанням сутності та аспектам розвитку соціальної інфраструктури та транспортної галузі присвячені праці таких науковців, як, зокрема, Є.С. Палійчук, Д.М. Стеченко, М.М. Некрасов, М.М. Тимошенко, В.Р. Кучеренко, В.В. Громяк, О.С. Кічук, Д.М. Токарчук, І.П. Кінаш, Л.Л. Ковальська, М.А. Хвесик, Л.О. Боровицька.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Велика кількість наукових праць присвячена питанням розвитку соціальної інфраструктури, проте їх більшість є описовою, тому актуальною залишається проблематика пошуку наукової методології, яка комплексно оцінить соціальну інфраструктуру держави в контексті регулювання транспортної галузі України.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є поглиблення теоретичних аспектів сутності соціальної інфраструктури держави, а також визначення її ролі у функціонуванні транспортної системи держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. В економічній науці проблемам соціальної інфраструктури досі не приділялося належної уваги. Позиції різних авторів стосовно соціальної інфраструктури істотно відрізняються одна від одної, але при цьому досить переконливої аргументації своїх позицій вони не висувають. Так, на думку одних дослідників, соціальна інфраструктура включає споруди, підприємства та установи, які сукупно формують матеріальні та культурно-побутові умови для нормального життя населення, а також є базою для зайнятості населення. Інші висувають інші визна-

чення. Проте всі вони фактично констатують певний перелік інфраструктурних елементів, не обґрунтовуючи пропонувані модулі.

В нинішніх умовах дослідження проблематики поняття «інфраструктура» набуває все більшої актуальності. В табл. 1 досліджено наукові позиції деяких вчених стосовно визначення сутності поняття «соціальна інфраструктура».

Враховуючи вищенаведене, зауважимо, що соціальну інфраструктуру пояснюють у розрізі сукупності галузей, котрі мають бути поєднані зі сферою послуг. Цей підхід ґрунтується на тому, що в розрізі макроекономіки інфраструктура визначається сукупністю визначених умов, перш за все соціальних, адже вони покликані підвищувати виробництво, задовольняти більшість видів потреб населення. Така ситуація нерозривно пов'язана із загальним розвитком транспортної системи держави, зв'язку, енергетики, освіти, науки, охорони здоров'я тощо.

На ефективність соціальної інфраструктури безпосередній вплив має низка факторів, їх сукупність зображена на рис. 1.

І.П. Кінаш наголошує на тому, що «економічний розвиток держави перебуває під впливом таких чинників, як соціальні зміни в суспільстві, що спричиняють зростання доходів населення, трансформації способу життя, підвищення загальної потреби в тенденції розвитку бізнесу, що сприяє зростанню вимог до якості послуг; політика держави, яка може виявлятися у посиленні контролю над ціноутворенням у соціальній інфраструктурі, прийнятті законів, що допомагають активізації розвитку останньої; розвиток інформаційних технологій та їх упровадження у виробництво, що виявляється в інтеграції комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, у більш активному використанні комп'ютерної техніки та мережі Інтернет, у появі нових видів послуг; інтернаціоналізація і глобалізація організації соціальної інфраструктури, які тісно пов'язані з активізацією процесів об'єднання та поглинання на міжнародному рівні, виходом підприємств на нові ринки, а також із виникненням значної кількості стратегічних альянсів, підвищенням активності транснаціональних сервісних

Таблиця 1

Наукові позиції стосовно визначення сутності поняття «соціальна інфраструктура»

Науковець	Трактування сутності поняття
Є.С. Палійчук [1]	Соціальна інфраструктура – охорона здоров'я, культура, мистецтво, житлово-комунальне господарство, торгівля тощо.
Д.М. Стеченко [2, с. 241]	Соціальна інфраструктура – це сукупність галузей невиробничої сфери, що створюють загальні умови для раціональної організації основних видів діяльності людини, а саме трудової, суспільно-політичної, сфери духовної культури та побуту.
М.М. Некрасов [3, с. 118]	Соціальна інфраструктура – частина загальної інфраструктури, сукупність галузей, міжгалузеве утворення, що спеціалізуються на обслуговуванні населення, забезпечують потреби населення у різноманітних послугах.
М.М. Тимошенко [4]	Соціальна інфраструктура – це комплекс галузей, де створюються нематеріальні форми багатства, які відіграють вирішальну роль у розвитку людини, примноженні її розумових і фізичних здібностей, професійних знань, підвищенні освітнього та культурного рівнів.
В.Р. Кучеренко, В.В. Громлюк, О.С. Кічук [5, с. 21]	Соціальна інфраструктура як складова частина національної економіки – це сукупність галузей, функціональне призначення яких полягає в задоволенні потреб населення в послугах.
Д.М. Токарчук [6, с. 52]	Соціальна інфраструктура – весь комплекс галузей, які забезпечують життєдіяльність населення та розвиток суспільного виробництва.

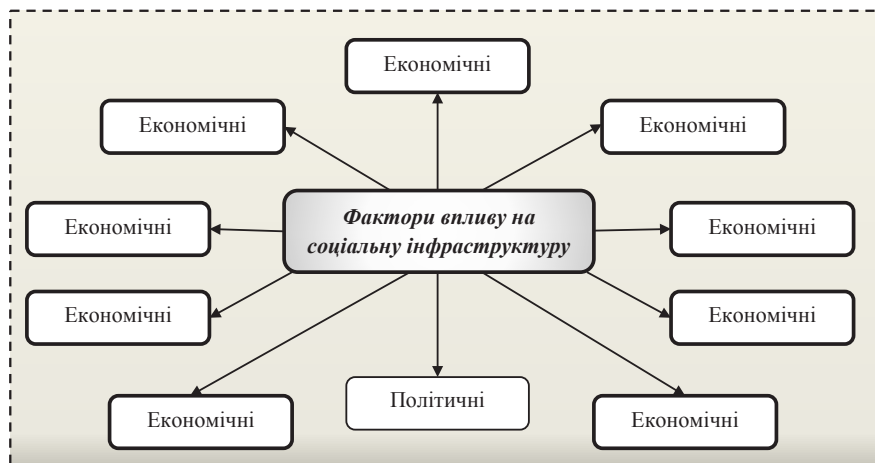

Рис. 1. Сукупність факторів, що мають вплив на соціальну інфраструктуру

Джерело: сформовано автором на основі [7]

компаній; розвиток науково-технічного прогресу, що зумовлює вихід на ринок широкого спектру інноваційних послуг, пов'язаних з інформаційними технологіями, комп'ютеризацією, новими способами комунікацій» [8, с. 13].

Особливості соціальної інфраструктури, які ґрунтуються на створенні загальних умов розвитку виробництва та життєдіяльності населення, залежать від потужності її економічного потенціалу, головним складовим елементом якого виступає транспортна галузь.

Транспортна галузь України – це значна частина в системі економіки країни, саме узгоджена робота транспортної галузі виступає рушійною силою розвитку країни. Посилення ролі інтеграційних процесів і збільшення конкуренції на ринку транспортних послуг зумовлює пошук нових підходів до транспортної галузі, розробку нових технологій і підвищення якості послуг.

Сьогодні вкрай важливим є наукове обґрунтування сталого розвитку держави як національної парадигми, здатної стати підґрунтям для подолання дисонансу та кризових явищ, а також піднесення народу України, який тією чи іншою мірою є власником великої кількості різноманітних ресурсів, як природних, так і суто матеріальних, до рівня народів розвинених держав Європи [9, с. 11].

За роки незалежності транспортна галузь в Україні набула нових якісних стимулів для зростання. Вона забезпечує створення 13% валового внутрішнього продукту, а вартість основних засобів виробництва (за первинною оцінкою) складає 35% від загальної вартості виробничого потенціалу країни.

Загалом формування і розвиток національної транспортної системи України потребує ефективного державного регулювання, діяльності транспортних підприємств за такими напрямками, як створення ринку транспортних послуг; забезпечення технологічної та екологічної безпеки транспорту; активізація міжнародної діяльності транспортних підприємств [10].

Розвиток транспортної галузі в Україні регламентується Транспортною стратегією на період до 2020 року, яка була схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2010 року № 2174-р.

Проаналізувавши Транспортну стратегію України на період до 2020 року, зауважимо, що головними напрямками реалізації цієї стратегії є розвиток транспортної інфраструктури, оновлення рухомого складу транспорту, покращення інвестиційного клімату, забезпечення доступності та покращення якості транспортних послуг.

Розвиток транспортної інфраструктури планується реалізувати шляхом:

- забезпечення розвитку мережі автомобільних доріг, насамперед автомагістралей та об'їздових населених пунктів;

- підвищення пропускної спроможності основних залізничних ліній, транспортних вузлів, залізничних та автомобільних під'їздів до морських портів, вулично-дорожньої мережі великих міст;

- модернізації промислового залізничного транспорту;

- будівництва та реконструкції мостів у Києві, Дніпропетровську, Запоріжжі, Миколаєві та Херсоні;

- будівництва дільниць метрополітену в Києві, Харкові, Дніпропетровську;

- будівництва та реконструкції терміналів (насамперед, контейнерних) у морських портах;
- створення мережі логістичних центрів [11].

Отже, підсумувавши вищевикладене, зауважимо, що розвиток соціальної інфраструктури прямо пов'язаний із транспортною галуззю України, а покращення стану транспортної системи є стратегічним завданням держави.

Висновки. Проведене дослідження доводить, що соціальну інфраструктуру важливо досліджувати як єдину цілісну систему, існування якої покликане забезпечити різнобічний розвиток людини. Ефективність соціальної інфраструктури забезпечується шляхом системного підходу до її управління. Забезпечення післякризового економічного розвитку України можливе лише за умови ефективного використання транспортної інфраструктури як основної складової національної транспортної системи та її динамічного розвитку. Проте розвиток транспортної галузі країни має певні недоліки, які мають негативний вплив на якість життя населення і стан навколишнього середовища, такі як загроза стану екології, збільшення заторів у великих містах.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Палійчук Є.С. Стан соціальної сфери та її роль у житті населення Закарпатської області / Є.С. Палійчук // *Internetový časopis pre pôvodné teoretické a výskumné štúdie z oblasti spoločenských vied* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.saske.sk/cas/zoznamocnikov/2013/2/6035>.
2. Стеченко Д.М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика : [підручник] / Д.М. Стеченко. – К. : Вікар, 2006. – 396 с.
3. Некрасов Н.Н. Региональная экономика. Теория, проблемы, методы / Н.Н. Некрасов. – М. : Экономика, 1978. – 344 с.
4. Тимошенко М.М. Теоретичні засади розвитку соціальної інфраструктури сільських територій / М.М. Тимошенко // *Ефективна економіка*. – 2014. – № 11. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3501>.
5. Регіональна економіка: соціальна інфраструктура села / [В.Р. Кучеренко, В.В. Громлюк, О.С. Кічук та ін.]. – О. : Астропринт, 2004. – 144 с.
6. Токарчук Д.М. Методичні основи оцінювання соціальної інфраструктури сільських поселень / Д.М. Токарчук // *Европейская наука XXI века : сб. тезисов междунар. науч.-практ. конф. (Перемышль, 27 апреля – 5 мая 2010 года) / Sp. z o.o. "Nauka i studia"*. – Польша, Перемышль, 2010. – Т. 8. – С. 52–57.
7. Ковальська Л.Л. Чинники формування соціальної інфраструктури регіону / Л.Л. Ковальська, О.М. Салівончик [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ekfor/2011_3/15.pdf.
8. Кінаш І.П. Соціальна сфера як ресурс сталого розвитку / І.П. Кінаш [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pu.if.ua/depart/Finances/resource/file/3бїрник/2012-1/Кінаш.pdf>.

9. Сталий розвиток: світоглядна ідеологія майбутнього : [монографія] / [М.А. Хвесик, І.К. Бистряков, Л.В. Левковська, В.В. Пилипів] ; за ред. М.А. Хвесика. – К. : вид-во ДУ Ін-ту економіки природокористування та сталого розвитку НАН України, 2012. – 465 с.
10. Боровицька Л.О. Проблеми та сучасний стан транспортної системи України / Л.О. Боровицька, А.В. Круць / Регіональна економіка / Економічні науки // Publishing house Education and Science [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/16_ADEN_2010/Economics/68206.doc.htm.
11. Транспортна стратегія України до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://mtu.gov.ua/files/transport_strategy_ua.pdf.

REFERENCES:

1. Palliuchuk Ie.S. (2013) "The state of the social sphere and its role in the life of the population of the Trans Carpathian region" Internetový časopis pre pôvodné teoretické a výskumné štúdie z oblasti spoločenských vied, [Online], available at : <http://www.saske.sk/cas/zoznamrocnikov/2013/2/6035>.
2. Stechenko D.M. (2006), Rozmishchennia produktyvnykh syl i rehionalistyka [Placement of productive forces and regionalistics], K. : Vikar, 2006. – 396 s.
3. Nekrasov N.N. (1978), Regional'naja jekonomika. Teorija, problemy, metod [Regional economy. Theory, problems, methods], M. : Jekonomika, 1978. – 344 s.
4. Tymoshenko M.M. (2014) "Theoretical principles of development of social infrastructure of rural territories", *Efektivna ekonomika*, [Online], no. 11, available at : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3501> (Accessed 11 November 2014).
5. Kucherenko V.R., Hromliuk V.V., Kichuk O.S. (2004), Rehionalna ekonomika: sotsialna infrastruktura sela [Regional economy: social infrastructure of the village], O. : Astroprint, 2004. – 144 s.
6. Tokarchuk D.M. (2010), "Metodychni osnovy otsiniuvannia sotsialnoi infrastruktury silskykh poselen" Evropejskaja nauka XXI veka [Methodical bases for assessing the social infrastructure of rural settlements], Sp. z o.o. «Nauka i studia», Polsha, Peremyshl, 2010. – T. 8. – S. 52–57.
7. Koval's'ka L.L., Salivonchuk O.M. (2011). Factors formation of social infrastructure in the region. Retrieved May 15, 2014, from : http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ekfor/2011_3/15.pdf.
8. Kinash I.P. (2012), "Social sphere as a resource for sustainable development", Zbirnyk, [Online], available at : <http://www.pu.if.ua/depart/Finances/resource/file> (Accessed 18 December 2015).
9. Khvesyk M.A., Bystriakov I.K., Levkovska L.V., Pylypiv V.V. (2012), Stalyi rozvytok: svitohliadna ideolohiia maibutnoho [Sustainable development: world-wide ideology of the future], K. : vyd-vo DU In-tu ekonomiky pryrodokorystuvannia ta staloho rozvytku NAN Ukrainy, 2012. – 465 s.
10. Borovytska L.O., Kruts A.V. (2010) "Problems and the current state of the transport system of Ukraine", Rehionalna ekonomika [Online], available at : http://www.rusnauka.com/16_ADEN_2010/Economics/68206.doc.htm.
11. Transportna stratehiia Ukrainy do 2020 roku [Online], available at : https://mtu.gov.ua/files/transport_strategy_ua.pdf.

Demchuk N.I.

*Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor at Department of Finance and Banking,
Dnepropetrovsk State Agrarian and Economic University*

Kriuchko L. S.

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Senior Lecturer at Department of Finance and Banking,
Dnepropetrovsk State Agrarian and Economic University*

Tkachenko H.A.

*Postgraduate Student at Department of Management and Law,
Dnepropetrovsk State Agrarian and Economic University*

THE ESSENCE OF THE STATE SOCIAL INFRASTRUCTURE IN THE CONTEXT OF REGULATION OF THE TRANSPORT INDUSTRY OF UKRAINE

In the conditions of the state economic downfall, a well-balanced policy in the field of socio-economic relations becomes relevant. The focus is on infrastructure transformations, which are based on the development of social infrastructure because the level of satisfaction of the needs of the population depends on its effective development. Improving the living standards of the population is possible only with the development of social infrastructure. Qualitative satisfaction of the needs of the population serves the main purpose of development of the social infrastructure of the state. Transport is the key infrastructure industry, which is designed to provide non-production and production needs of the state and population in transportation services. The transport system is one of the key sectors of the economy because its sustainable development is able to provide global aspects of the integrity of the country and national security. Therefore, taking into account the above, we note that ensuring the development of the social infrastructure of the state in the context of regulating the transport industry of Ukraine is extremely relevant and requires further research and substantiation.

In the economic science, social infrastructure has not been given due attention until today. The views of different authors on social infrastructure differ significantly from each other, but they do not put forward enough convincing arguments for their positions. So, from the perspective of some researchers, social infrastructure includes facilities, enterprises, and institutions that together form the material and cultural and living conditions for the normal life of the population, as well as a base for the employment of the population.